

Юлія Г. Бондаренко
**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розглянуто питання важливості державного управління в підвищенні ефективності інвестиційної діяльності. Визначено місце державного управління у формуванні інвестиційної діяльності. Виявлено вузьке місце, яке перешкоджає ефективному функціонуванню даного механізму. Сформовано модель механізму управління інвестиційними процесами на рівні державних органів влади.

Ключові слова: державне управління; інвестиційна діяльність; інвестиційний процес; механізм управління.

Рис. 1. Літ. 14.

Юлія Г. Бондаренко
**ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО
УПРАВЛЕНИЯ В ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

В статье рассмотрен вопрос важности государственного управления в повышении эффективности инвестиционной деятельности. Определено место государственного управления в формировании инвестиционной деятельности. Выявлено узкое место, которое препятствует эффективному функционированию данного механизма. Сформирована модель механизма управления инвестиционными процессами на уровне государственных органов власти.

Ключевые слова: государственное управление; инвестиционная деятельность; инвестиционный процесс; механизм управления.

Yulia G. Bondarenko¹
**PUBLIC ADMINISTRATION EFFICIENCY INCREASE
IN INVESTMENT MANAGEMENT**

This article reveals the significance of public administration for increasing the investment management efficiency. It determines the role of public administration in formation of investment management. The bottleneck hindering effective functioning of the given mechanism is identified. The model of control mechanism for management of investment processes is built at the level of state structure.

Keywords: public administration; investment management; investment process; management mechanism.

Постановка проблеми. З часу об'єднання людей в групи, общини, а пізніше в держави, йшла боротьба спочатку за владу, а зі зміною форми державного управління з монархії на демократію – за вплив. Держава в широкому значенні цього слова – це будь-яка існуюча колись або нині соціально-політична структура, що відтворює на певній території упродовж тривалого часу власну систему суспільних відносин, норм, цінностей та ідеалів [6]. Держава є політично-автономною одиницею зі своїми функціями та процесами. Одним з основних процесів у державі є економічні процеси, тобто фази, розвиток безпосереднього виробництва, розподілу, обміну і споживання та дія зумовлених цими процесами виробництва спільних законів і властивих їм суперечностей [8, 480]. Відповідно даній тезі, виробництво створює продукт; наступним

¹ National University "Lviv Polytechnics", Ukraine.

етапом є розподіл, який стимулює виробництво; далі йде обмін, прискорюючи або гальмуючи виробничий процес, і остання фаза – це споживання, тобто формування потреби, мети виробництва, розподілу і обміну. Постійна дискусія про необхідність державного втручання в економічні процеси, які відбуваються в державі, є вкрай актуальною і сьогодні. Саме класична та кейнсіанська школи підняли дане питання на обговорення, висунувши достатньо переконливі аргументи щодо права втручання чи невтручання держави в економічні процеси, хоча й притримувались вони діаметрально протилежних поглядів. Слід зазначити, що й сам економічний розвиток сприяв полеміці щодо питань державного управління та підвищення його ефективності, особливо у сфері інвестиційної діяльності.

Таким чином, ступінь державної інтервенції у господарське життя підпорядковується не повною мірою виявленням наукою циклічним закономірностям. Вона переважно збільшується при посиленні кризових ситуацій у національній економіці і помітно послаблюється в період її інтенсивного розширення. З початку створення Римської імперії у IX ст. до н.е. і до сьогодні державне управління у воєнний час, в період депресій (криз) відіграло найбільш відповідальну й важливу роль. Від прийнятих рішень залежала подальша доля не лише окремих людей, але й цілої держави. От і сьогодні, коли Україну втягнуто у військовий конфлікт, в державі настали умови, що потребують посиленого державного управління. Комплекс проблем за існуючої ситуації вимагає прийняття рішень не лише у військовій сфері, але й економічній задля забезпечення державі можливостей виходу з боргової ями, економічної, військової та соціальної кризи. Ефективне державне управління є важливою передумовою підвищення якості функціонування всіх сфер життєдіяльності держави, глибоко торкаючись при цьому й інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми державного управління інвестиційної діяльності є надзвичайно актуальними на сьогодні і займають чільне місце в наукових дискусіях та у працях відомих вітчизняних і зарубіжних вчених: Дж.М. Кейнса [9], В. Коюда [10], І. Михасюка [7], А. Пересади [12], А. Сміта [13] та інших. Однак проблеми, пов'язані з формуванням ефективного механізму державного управління інвестиційної діяльності, не знайшли ще достатнього висвітлення у науковій літературі, залишаючись важливими та актуальними.

Метою дослідження є визначення ролі державного управління та його впливу на інвестиційну діяльність. Робота спрямована на виявлення причин нестачі якісного інвестування та виокремлення внутрішнього інвестора як фундаментального будівельника економіки власної держави; формування та визначення механізму управління інвестиційними процесами на рівні державних органів влади, а також підкреслення відповідальності кожної складової (суб'єкта) цього механізму за спільний результат – створення духовно і економічно процвітаючої держави України.

Основні результати дослідження. Шлях до незалежності – це один з найважливіших шляхів, який пройшло чимало країн, перш ніж відчути себе вільними як в політичному, так і в економічному плані. Деякі з тих держав заплатили за свободу найвищу ціну – людські життя. Обрана тема є надзвичайно актуаль-

ною, оскільки розкриває і окреслює важливість та вплив державного управління на повсякдення і свідомість громадян. На підтвердження даної тези, Г.В. Атаманчук в своєму дослідженні обґрунтував думку щодо доцільності визначення «управління» в контексті державного управління через термін «вплив», який вказує на основне в управлінні, яким автор визначив момент впливу на образ мислення, поведінку та діяльність людей [1]. Відтак є вагомими підстави стверджувати, що державне управління впливає не тільки на вектор діяльності цілої держави, а й опосередковано на життя кожного громадянина. Також однією з основних ознак успішного розвитку держави в цілому є ефективне державне управління в сфері інвестиційної діяльності. Інвестиції – це реальна можливість впровадження та стимулювання розвитку підприємницької діяльності, а це своєю чергою створює умови для економічного зростання держави та підвищення соціального рівня населення. Отже рівень внутрішнього та зовнішнього інвестування є індикатором життя населення та ефективного розвитку держави за умов раціонального і ефективного використання інвестиційних ресурсів.

Становище України є надзвичайно складним, переважно через війну, що, на перший погляд, може відлякувати потенційних інвесторів від вкладання капіталу в бізнес в Україні. Для них основним заперечуючим аргументом є великий ризик. Суперечливу цьому точку зору у своїй статті «Нова політика порятунку України» [14] висловив Дж. Сорос, наголосивши на необхідності надання Україні фінансової допомоги, яка дозволить полегшити стабілізацію української економіки, а опосередковано надасть європейській економіці вкрай необхідний їй стимул, заохочуючи експорт та інвестиції в Україну. Він стверджує, що всі наслідки допомоги Україні будуть лише позитивними. Допомагаючи Україні захищатися, Європа непрямо захищає і себе. На думку Дж. Сороса, Україні можна допомогти, запроваджуючи європейські механізми підтримки платіжного балансу та фінансової стабільності. Реакцією на дану статтю стала заява офіційного представника керівної інституції ЄС власному кореспондентові Укрінформу в Брюсселі: «Ми взяли до уваги ідеї пана Сороса. Як вам відомо, Єврокомісія здійснює безпрецедентну підтримку України. Ми продовжуватимемо роботу з українським керівництвом та нашими міжнародними партнерами задля подолання кризи в Україні і надаватимемо всю можливу допомогу» [4]. Як ще один аргумент зацікавленості у співпраці з Україною прозвучала заява Білорусі (одного з найближчих соратників Росії), згідно з якою білоруські підприємства, які мають довгострокові контракти на постачання своєї продукції в Україну, переходять у розрахунках за цими контрактами на українську гривню [3]. Дані заяви й чимало інших свідчать про готовність інших держав надати фінансову допомогу та підтримку Україні, створюючи таким чином умови, сприятливі для вливання інвестицій в українську економіку.

Події на Майдані взимку 2013–2014 рр. стали початком активного супротиву свідомих громадян, об'єднавши країну і давши поштовх формуванню громадянського суспільства. Дані обставини значно переформатували свідомість. Повномасштабний волонтерський рух набув безпрецедентних масштабів. Створено громадські організації, які збирають великі суми пожертв від

населення України для допомоги біженцям, пораненим, військовим. Ці організації перебрали на себе чимало інших функцій, допомагаючи таким чином державі, яка, на жаль, не була готова організувати й надати відповідну допомогу. У даному випадку населення виступило могутнім внутрішнім інвестором і воно, не усвідомлюючи цього, виконало основний принцип інвестування: вклади, відмовляючись від чогось сьогодні (активи, інтелект, працю, життя), щоб отримати завтра у N разів більше (вільне майбутнє та забезпечене життя для себе та своїх дітей). Очевидно, що на сьогодні найбільшим інвестором держави виступає внутрішній інвестор – населення України. Причиною недовикористання такого потужного ресурсу є несприятливі умови, які створюють державні органи влади. Ефективне державне управління є важливою передумовою підвищення інвестування населення у власну економіку. Адже державне управління за своїм призначенням становить собою вид державної діяльності, в межах якої реалізується державна влада. Це повністю відповідає системі поділу влади, оскільки кожна гілка єдиної державної влади реалізує повноваження через діяльність відповідних суб'єктів. Таким чином, «державне управління» є організаційно-правовою категорією [2]. Державні органи дають гарантії, таким чином, створюючи «інвестиційний спокій» в державі і це, відповідно сприяє зниженню ризику і напруги серед потенційних та існуючих інвесторів.

Невідповідна і неузгоджена інвестиційна політика державних органів призводить до втрати найбільшого і найнадійнішого інвестора – внутрішнього інвестора, яким є населення (причина – невиконання державою гарантій щодо стабільності або повернення вкладів тощо). У даний час управлінням інвестиційним процесом займається Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України (Держінвестпроект України), яке є центральним органом виконавчої влади і діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. Агентство є унікальним органом виконавчої влади – воно працює на проектній основі та має чіткі показники впливу на економіку України [5]. Також Агентство визнали основним відповідальним за реалізацію Інвестиційної реформи в Україні. А це є надзвичайно важливо, оскільки таким чином є чітко визначена інстанція, що несе відповідальність за формування інвестиційного клімату держави в цілому. Безумовно для кращого розуміння інвестиційного процесу і механізмів управління ним важливо глибоко дослідити його.

Багато наукових праць присвячено інвестиційному процесу, зокрема, В.Ф. Мартиненко розглядає інвестиційний процес як об'єкт державного управління. Він стверджує, що інвестиційний процес розкривається у застосуванні людських, природних, грошових, виробничих та інших ресурсів, які за допомогою правових, організаційних, економічних, інституційних, адміністративних та інших механізмів забезпечують потреби виробництва [11, 10]. Ефективність інвестиційного процесу цілком залежить від обраної політики державного управління та відіграє ключову роль в економіці держави. Це щодо внутрішнього інвестора. Якщо ж розглянути зовнішнього інвестора, приймаючи до уваги вище сказане, постає питання довіри. Україна часто не виконувала свої зобов'язання щодо програм МВФ – це офіційні позикодавці,

не говорячи вже про звичайних інвесторів, які визначили великий потенціал країни. А саме державне управління є однією зі складових забезпечення можливостей реалізації даного потенціалу, а для зовнішніх інвесторів – це є перший стимул до інвестування.

Для того, щоб змінити сьогодишню ситуацію і створити привабливий інвестиційний клімат, глибокі структурні реформи, а не фіктивні заохочення. В першу чергу, необхідно визначити дієві механізми, тобто систему взаємопов'язаних зовнішніх чинників і внутрішніх важелів щодо поставлених цілей. Схематично це зображено на рис. 1.

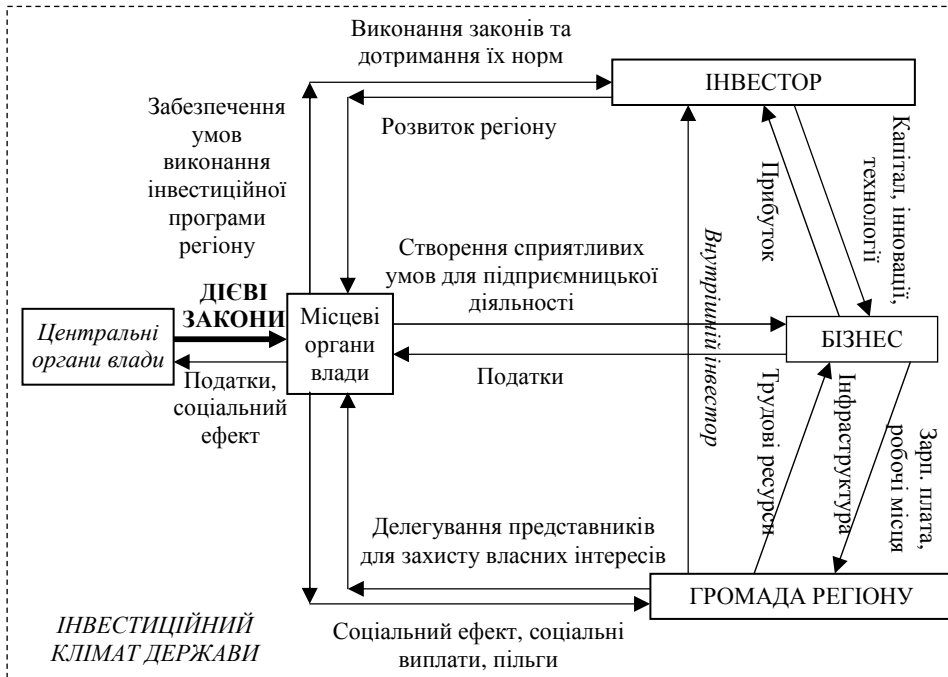

Рис. 1. Формування механізму управління інвестиційними процесами на рівні державних органів влади, авторська розробка

Ефективність даного механізму полягає у створенні сприятливих умов органами влади, а це дієве законодавство, вузьке місце нашої системи. Дієве законодавство, на мій погляд, це:

1. Розроблені та чітко прописані гнучкі норми і прозорі та зрозумілі закони (обмежена кількість), які будуть регулювати і контролювати інвестиційну діяльність в державі, захищаючи при цьому як національні інтереси, так і інтереси інвестора.

2. Виконання та суворе дотримання встановлених умов та законів.

3. Розробка і впровадження суворих адміністративних стягнень та кримінальної відповідальності за недотримання сторонами заключених попередньо угод.

При виконанні та дотриманні вище описаних пунктів відпадає доцільність і головне бажання окремих індивідів до протиправної діяльності, інши-

ми словами корупції, яка є основною перешкодою економічному зростанню і яка ставить під загрозу будь-які перетворення в державі. Надмірна кількість законів є однією з головних причин корупції, оскільки часто вони суперечать один одному, стаючи підґрунтям для корупції, а це дає змогу представникам органів влади користуватися цим, інтерпретуючи закон у вигідний для себе спосіб. При усуненні даного вузького місця стає можливим встановлення результативної тристоронньої взаємодії органів влади, інвесторів і громади. Стає очевидним, що дотримання законів суспільством, а особливо органами влади, забезпечить необхідні умови та гарантії для потенційних інвесторів, сприятиме досягненню високих соціальних стандартів життя населення країни. Як видно з рис. 1, за умов ліквідації «вузького місця» автоматично вмикається маховик, який буде сприяти активізації потенційних інвесторів – як внутрішніх, так і зовнішніх. А це спонукає прихід в економіку держави: капіталу, технологій, інновацій, що, своєю чергою, активізує підприємницьку діяльність в регіонах та надасть можливість покращити матеріальне становище населення. І головне, скільки би ми не вибудовували схем, скільки б не визначали механізмів реалізації програм тощо – все залежить від бажання населення регіону змінювати себе, свої погляди, поведінку, оскільки без розвитку суспільства не розвиватиметься влада і державне управління.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ефективна інвестиційна політика є передумовою економічного зростання держави. Однак ця ефективність цілком залежить від вектора державного управління, який обере уряд України. Отже, на сьогодні велика відповідальність лежить на державних службовцях. Державне управління повинно стати могутнім важелем управління інвестиційним процесом, створюючи привабливі умови для внутрішнього інвестора і тим самим забезпечуючи високий прожитковий рівень громадян та високу конкурентоспроможність підприємств.

1. Атамчук Г.В. Теорія державного управління. – М.: Юрид. лит., 1997. – 400 с.
2. Битяк Ю.П. Адміністративне право України, 2005 // www.ebk.net.ua.
3. Білорусь переходить на гривню для роботи з Україною // Економічна правда. – 10.01.2015 // www.epravda.com.ua.
4. В ЄС взяли до уваги пропозиції Сороса про \$50 млрд допомоги Україні // Укрінформ. – 8.01.2015 // www.ukrinform.ua.
5. Головна // Держінвестпроект // www.ukrproject.gov.ua.
6. Держава // Історія України: Словник // histua.com.
7. Державне регулювання економіки / І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залога. – Львів: Українські технології; Львівський національний університет ім. І. Франка, 1999. – 640 с.
8. Економічна енциклопедія: У 3 т. / Керівник проекту В.І. Теремко. – К.: Академія; Тернопіль: Академія народного господарства, 2000. – Т. 1. – 863 с.
9. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Прогресс, 1978. – 494 с.
10. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. Основи інвестиційного менеджменту. – К.: Кондор, 2008. – 340 с.
11. Мартиненко В.Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: Монографія. – К.: НАДУ, 2005. – 296 с.
12. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
13. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.
14. Сорос Дж. Нова політика порятунку України // Українська правда. – 8.01.2015 // www.ppravda.com.ua.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2015.